

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

23.10.2023

Eduskunnan lakivaliokunta

HE 30/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Oikeuspalveluvirastosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:n lausunto

Pyydettyinä asiantuntijalausuntona Julkisalan koulutettujen etujärjestö JUKO ry lausuu asiakohdasta seuraavaa:

Viraston kaavailtu nimi

Viraston nimi "Oikeuspalveluvirasto" ei tarkoita mitään, eikä edes kerro kansalaiselle mitä virasto tekee. Tähän myös KOTUS (kotimaisten kielten tutkimuslaitos) aiemman valmistelun yhteydessä lausunnoissaan kiinnitti huomiota. Parempi ja havainnollisempi nimi olisi nähdäksemme "Oikeusapu- ja edunvalvontavirasto"

Henkilöstötarve ja vaikutukset henkilöstöön

Valtakunnallinen virastomuutos koskee lähinnä perustettavaa keskushallintoa, oikeusapu- ja edunvalvontatoimistojen tehtävät säilyvät ennallaan, eikä toimipaikkaverkostoon tule nyt muutoksia – mikä on erittäin positiivinen asia. Kuitenkin uudistuksen myötä lisähenkilöstö (14 virkaa) tulee vain uuden viraston hallintoon eikä substanssityö toimistoissa siten saa uudistuksessa lisäresursseja.

Näkisimme tärkeänä, että oikeusapu- ja edunvalvontatoimistoille taattaisiin riittävät resurssit hoitaa tehtäviänsä kansalaisten palvelujen laadukkaassa ja kustannustehokkaassa tuottamisessa, yhä monimutkaisemmassa ja juridisoituvassa yhteiskunnassa. Oikeusaputoimistojen asiakkaat voisivat edelleen valita, missä oikeusaputoimistossa haluavat asioida riippumatta asiakkaan kotipaikkakunnasta.

Näemme hyvänä, että keskusvirastoon siirtymisen vaikutukset oikeusaputoimistojen ja edunvalvontatoimistojen henkilökunnan asemaan olisivat muodollisia, koska muutos koskisi vain virkasiirtoa oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä Oikeuspalveluvirastoon. Toimistoissa työskentelevien virkamiesten tehtävät säilyisivät ennallaan ja jatkuisivat samoissa toimistoissa ja toimipaikoissa kuin ennen muutosta. Uhkakuvana näemme vastaavasti sen, että uuden valtakunnallisen viraston toimittua jonkin aikaa, se alkaa "tehostaa ja kehittää toimintojaan" eli keskittää ja karsia toimipaikkaverkostoaan, kun hallinto- ja päätösvalta virastossa etääntyy paikalliselta tasolta.

Julkisalan koulutettujen
neuvottelujärjestö

Tehtävien siirto oikeusministeriöstä ja palkkaustoimivalta/neuvotteluviranomainen

Näemme hyvänä sen, että esitykseen on kirjoitettuna auki, että vaikka oikeusministeriön hoitamat oikeusapu- ja edunvalvontapiirejä koskevat keskushallintoviranomaisen tehtävät siirtyisivät perustettavalle virastolle, ministeriölle jäisi kuitenkin virkaehtosopimusasioihin ja palkkaukseen liittyviä tehtäviä. Palkkaustoimivalta ja virkaehtosopimuksen neuvotteluviranomaisen tehtävä eivät siirtyisi alkuvaiheessa ministeriöltä virastolle, vaan tehtävät siirrettäisiin Oikeuspalveluvirastolle sen toiminnan vakiinnuttua. Lisäksi toimivalta isoista toimitilahankkeista jäisi oikeusministeriölle.

Julkisen oikeusavustajan viran kelpoisuusehdot ja nimittämisvalta

Heikennyksenä nykyiseen näemme sen, että julkisen oikeusavustajan viran kelpoisuusehdoista ei enää jatkossa säädettäisi laissa – vaan valtioneuvoston asetuksella. Riskinä tässä on, että rekrytointiin liittyviä haasteita pyritään houkuttelevamman palkkauksen asemesta ratkaisemaan keventämällä kelpoisuusehdoja.

Nykyisinhän edellytetään tutkinnon lisäksi ”riittävää kokemusta oikeudenkäyntiavustajan työstä tai tuomarin tehtävien hoitamisesta”. Vaatimustaso on korkea, käytännössä oikeusavustajilta siis edellytetään asianajokokemusta tai vähintäänkin auskultointia tuomioistuimessa. Virkoihin on jo nykyään ollut vaikeuksia löytää riittävästi kelpoisuusehdot täyttäviä juristeja. Paineet rekrytoida kokemattomampia juristeja oikeusavustajan tehtäviin kasvavat arviomme mukaan jatkossa. Oikeusavustajat käyttävät julkista valtaa merkittävässä määrin, kun oikeusaputoimistoissa ratkaistaan oikeusapuhakemukset myös yksityisille avustajille myönnettävistä avustajan määräyksistä tuomioistuin- ja muihin oikeudellisiin asioihin.

Virkanimityksistä päättäisi jatkossa Oikeuspalveluviraston pääjohtaja. Toimistojen johtavalla julkisella oikeusavustajalla tulee edelleen säilyä merkittävä rooli ja päätös/esittelijän valtaa rekrytointiasioissa, koska hän kantaa päävastuun toimiston toiminnasta. Siksi on erittäin tärkeää, että esimies voi vaikuttaa oikeusaputoimiston sisällä siihen, minkälaisia henkilöitä toimistoon tulee.

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:n puolesta

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Minna Salminen'.

Minna Salminen
neuvottelupäällikkö